

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kotimaisen kuolinpesän verotusta ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että yhtymänä verotettaisiin vain liiketoimintaa harjoittavia kuolinpesiä kolmen vuoden erillisverotuskauden jälkeen.

Valtion asuntolainajärjestelmien uudistamisen yhteydessä verotuksessa myönnettävä tuki korvattaisiin tarkoituksenmukaisemmin kohdentuvilla tukimuodoilla. Hallituksen esitys asuntolainajärjestelmien uudistamista koskeväksi lainsäädännöksi annetaan eduskunnalle erikseen. Tässä esityksessä ehdotetaan, että asuntotuotantolain nojalla myönnetyn velan korot eivät olisi verotuksessa vähennyskelpoisia. Asuntovähennystä ei myönnettäisi, jos en-

siasunnon hankintaan on myönnetty uutta valtion lainaa.

Asumisoikeusasunnoista annetussa laissa tarkoitettu asumisoikeusmaksu, jonka asumisoikeuden hankkija sijoittaa talon rakentamiseen, säädettäisiin saajayhteisön verosta vapaaksi tuloksi.

Suomessa asumisen käsitettä tarkistettaisiin eräiden ulkoasiainhallinnon palveluksessa olevien henkilöiden osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian eduskunnan hyväksyttyä esityksen. Sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy osittain valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1991.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Kuolinpesien verokohtelu

Kokonaisverouudistuksen eräänä tavoitteena on ollut eri yritysmuotojen neutraali verokohtelu. Avointen ja kommandiittiyhtiöiden verotuksessa liiketoimintaa harjoittavaa kaupparekisteriin merkittyä yhtiötä ei enää veroteta erillisenä verovelvollisena, vaan siten, että puolet yhtiön tulosta jaetaan osakkaiden ja puolet yhtiön tulona verotettavaksi. Jos liiketoiminnan kriteerit eivät täyty, yhtiötä verotetaan yhtymänä, jolloin tulo on kokonaisuudessaan osakkaiden tulona verotettavaa. Myös kuolin-

pesät verotetaan tietyn erillisverotusvaiheen jälkeen yhtymänä riippumatta siitä, harjoittavatko ne liiketoimintaa.

Tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 4 luvun säännösten mukaan verovuoden aikana kuolleen henkilön kuolinpesää verotetaan siltä vuodelta sekä vainajan että pesän tulosta ja varallisuudesta. Kuolinpesään sovelletaan tällöin niitä tulo- ja varallisuusverolain säännöksiä, joita vainajaan olisi sovellettu. Kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena ja sen jälkeen yhtymänä.

Vuoden 1989 alussa voimaan tulleita edellä tarkoitettuja säännöksiä täydensi tulo- ja varallisuusverolain 160 §:ään sisältynyt siirtymä-

säännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa kuolleen henkilön kuolinpesää verotettiin vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa erillisenä verovelvollisena. Kuluvan vuoden alusta säännöstä muutettiin siten, että kolmen vuoden määräaika lasketaan vuoden 1989 alusta. Liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää ei kuitenkaan veroteta erillisenä verovelvollisena kauemmin kuin viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta.

Kuolinpesien verokohtelu liittyy laajempaan henkilöyhtiöiden ja yhtymien verotusta koskevaan kokonaisuuteen, jota koskevia säännöksiä on tarpeen edelleen kehittää. Voimassa olevien kuolinpesän verottamista koskevien säännösten soveltaminen on lisäksi eräin osin muodostunut hallinnollisesti työlääksi ja verotuksen massamenettelyyn huonosti sopivaksi menettelyksi, joka jaettavan tulon tai varallisuuden määrään nähden on epätarkoituksenmukainen.

Esityksessä ehdotetaan, että kotimaisen kuolinpesän verokohtelu muutettaisiin toistaiseksi vastaamaan pääpiirteittäin ennen vuotta 1989 voimassa olleita säännöksiä siten, että muu kuin liiketoimintaa harjoittava kuolinpesä verotettaisiin aina erillisenä verovelvollisena perittävän kuolinvuotta seuraavilta vuosilta. Liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotettaisiin erillisenä verovelvollisena kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta ja sen jälkeen yhtymänä. Kolmen vuoden määräaika laskettaisiin ennen vuotta 1989 syntyneiden kuolinpesien osalta edelleenkin vuoden 1989 alusta, ja kuten nykyisinkin, erillisverovaihe ei jatkuisi pidempään kuin yhteensä enintään viisi vuotta perittävän kuolinvuoden jälkeen. Muutos toteutettaisiin tulo- ja varallisuusverolain 33 §:ää muuttamalla. Lain 160 §:ään sisältyvää siirtymävaiheen sääntelyä ei olisi tarpeen muuttaa.

1.2. Aravaomistusasuntojen lainajärjestelmän uudistamisen vaikutukset verotuksen vähennysjärjestelmään

Nykyisessä aravaomistusasuntolainoituksessa huomattava osa yhteiskunnan tuesta annetaan verotuksen kautta korkojen verovähennysoikeutena ja asuntovähennyksenä. Kun verotuksessa myönnettävä tuki alentaa enemmän niiden lainansaajien asumismenoja, joiden tulot ovat suurimmat, asumismenot kehittyvät

omistusaravalainoituksessa epätarkoituksenmukaisella tavalla. Pienituloisilla lainansaajilla, joita verotuki vähemmän hyödyttää, on nykyisin suurimmat asumismenot.

Hallitus antaa eduskunnalle erikseen esityksen asuntolainajärjestelmien uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (hall.es. /1990 vp.). Esityksen mukaan aravaomistusasuntolainoituksessa siirrytään enintään 80 prosentin valtion lainaan. Tällöin tarveharkinta ei enää vaikuttaisi valtion lainan suuruuteen, vaan lainansaajat saisivat eräin poikkeuksin 80 prosentin yhtenäislainan. Loppuosa rahoituksesta katettaisiin vapaarahoitteisella pankkilainalla tai asunnon ostajan omarahoituksella.

Valtion uuteen asuntolainaan sisältyvä tuki on mitoitettu siten, että jo tämän tuen avulla saavutetaan eri tulotasolla kohtuulliset asumismenot. Tuki on suurin pienituloisimmilla talouksilla. Aravalainajärjestelmä on uudistettu korkojen osittaiseen pääomittamiseen perustuvaksi kuten aravavuokra-asuntolainoituksessa. Lainoitukseen liittyvä tarveharkinta toteutettaisiin siten, että lainan vuosimaksu ja lainasta perittävä korko porrastetaan kolmelle eri tasolle lainansaajan tulotasosta riippuen. Reaalikorko vaihtelisi tulotasosta ja laina-ajasta riippuen. Enimmäislaina-aika olisi 25 vuotta. Tuen tarve tarkistettaisiin määrävälein.

Lainajärjestelmän tarjoaman tuen taso on suunniteltu saavutettavaksi sillä edellytyksellä, että valtion asuntolainan osalta luovuttaisiin korkojen verovähennysoikeudesta ja asuntovähennyksestä. Verotuki ei tällöin vaikeuttaisi asumismenojen hahmottamista, eikä vääristäisi kokonaistuen kohdistumista aravaomistusasuntoihin. Aravaomistusasuntojen tuki ja asumismenot saataisiin oikeaan suhteeseen myös asumisoikeus- ja aravavuokra-asuntoihin nähden. Verotuesta luopumisen yhteydessä muutettaisiin lisäksi asumistukijärjestelmää siten, että valtion asuntolainan pääomamenoista aikaisempaa suurempi osuus hyväksyttäisiin asumismenoiksi. Samalla asumistuki ulotettaisiin nykyistä korkeampiin tulotasoihin.

Verokohtelun muutos toteutettaisiin tulo- ja varallisuusverolain 90 ja 146 a §:ää muuttamalla. Uusimuotoista valtion asuntolainaa myönnettäisiin ensimmäisen kerran vuonna 1991. Vanhoja lainoja verokohtelun muutos ei koskisi.

1.3. Asumisoikeusmaksun verokohtelu

Laki asumisoikeusasunnoista (650/90) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1990. Laki mahdollistaa uuden asunnon hallintamuodon, asumisoikeusasumisen. Asumisoikeus perustuu asumisoikeussopimukseen, joka tehdään asumisoikeustalon ja oikeuden saajan välillä. Oikeuden saaja suorittaa talon omistajalle asumisoikeusmaksun. Asumisoikeus luovutetaan pääsääntöisesti kunnan hyväksymille henkilöille.

Oikeuden edelleen luovutuksessa asumisoikeuden haltija saa asumisoikeusmaksun rakennuskustannusindeksillä tarkistettuna. Indeksitarkistus on 10 päivänä syyskuuta 1990 annetussa hallituksen esityksessä laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta (hall. es. 122/1990 vp.) ehdotettu rinnastettavaksi oman asunnon myynnistä saatavaan voittoon. Kahden vuoden tosiasiallisen asumisen ja asumisoikeuden hallinnan jälkeen se olisi verosta vapaa. Asumisoikeusmaksun rahoittamiseen otettun velan korko on samassa hallituksen esityksessä ehdotettu rinnastettavaksi muuhun asuntolainan korkoon. Asuntovähennystä, jonka tarkoituksena on tukea omistusasumista, ei hallituksen esityksen perustelujen mukaan myönnettäisi asumisoikeuden haltijalle.

Asumisoikeuden hankkija sijoittaa talon rakentamiseen pääomaa. Voimassa olevien säännösten mukaan pääomansijoitus on kuitenkin verosta vapaa vain, jos kysymyksessä on osake- tai osuuspääoman sijoitus. Muu sijoitus on saajan veronalaista tuloa. Asumisoikeusmaksu ehdotetaan verotuksessa rinnastettavaksi osakepääoman sijoitukseen ja tulo- ja varallisuusverolain 78 §:ää muuttamalla säädettäväksi saajansa verosta vapaaksi tuloksi.

1.4. Asemamaasta palkatun ulkomaanedustuksen henkilöstön Suomessa asuminen

Tulo- ja varallisuusverolain 13 §:n 2 momentin mukaan Suomessa asuvaksi katsotaan Suomen ulkomaanedustuksessa palveleva Suomen kansalainen, joka on virka- tai työsuhteessa Suomen valtioon.

Niin sanotun lähetetyn henkilöstön lisäksi edustustoissa palvelee työsopimussuhteisia henkilöitä, jotka on otettu palvelukseen asemamaasta. Näistä noin 200 henkilöllä on Suomen kansalaisuus, vaikka he ovat pääsääntöisesti

asettuneet asumaan asemamaahan jo ennen edustustoon tuloaan, eikä olennaisia siteitä Suomeen muutoin ole. Kun verosopimusmääräykset antaisivat palkan verotusoikeuden asemamaalle, on Suomeen kuitenkin maksettava ennako kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen osalta ja lisäksi tehtävä veroilmoitus. Käytännön tilanne on sekä asemamaasta palkatun henkilöstön että edustuston kannalta epätarkoituksenmukainen. Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaan edustuksessa palvelevaa asemamaasta palkattua henkilöstöä ei pidettäisi Suomessa asuvana vain sillä perusteella, että henkilöllä on Suomen kansalaisuus, ellei täällä asuminen määräydy tulo- ja varallisuusverolain 13 §:ssä säädettyjen muiden edellytysten mukaisesti.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Uusi aravaomistusasuntolainajärjestelmä kaksinkertaistaa valtion asuntolainan määrän vuonna 1989 myönnettyihin lainoihin verrattuna. Asumistukimäärärahoja lisätään. Aravaomistusasuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta luopuminen lisäisi valtion verotuloja vuosina 1991—1995 arviolta keskimäärin noin 60 miljoonalla markalla vuodessa. Kuntien verotulojen lisäys olisi vuosittain noin 40 miljoonaa markkaa. Vuonna 1991 verotulojen lisäys olisi vähäisempää, koska koroista vain osa perustuisi uudistettuun lainajärjestelmään. Verotulojen kasvun voidaan arvioida lisääntyvän enemmänkin, jos korkovähennyksestä luopumisen sijasta perusteena pidetään asuntovähennyksestä luopumista.

Aravalaina- ja asumistuki uudistusten seurauksena tuki voitaisiin nykyistä tarkoituksenmukaisemmin kohdentaa tarpeen mukaan. Tukijärjestelmä yksinkertaistuisi ja järjestelmän kokonaiskustannukset muodostuisivat kohtuullisiksi.

Valtion asuntolainajärjestelmä uudistuksen taloudellisia vaikutuksia selvitetään laajemmin hallituksen esityksessä asuntolainajärjestelmien uudistamista koskevaiksi lainsäädännöksi. Tätä osin esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1991.

Muilla ehdotetuilla muutoksilla ei ole olennaista taloudellista merkitystä.

3. Säättämisjärjestys

Lakiehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n mukaisessa yhtä vuotta pidemmältä ajalta kannettavaa veroa koskevassa säättämisjärjestyksessä.

4. Voimaantulo

Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian eduskunnan hyväksytyä esityksen. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 13 §:n 2 momentti, 33 §:n 1 momentti ja 146 a §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin viimeksi mainittu on 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1335/89), sekä

lisätään 78 §:ään uusi 2 momentti, 90 §:ään uusi 3 momentti ja 146 a §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, seuraavasti:

13 §

Suomessa asuvaksi katsotaan myös Suomen ulkomaanedustuksessa palveleva lähetettyyn henkilöstöön kuuluva Suomen kansalainen, joka on palvelussuhteessa Suomen valtioon.

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena. Liiketoimintaa harjoittavaa kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

78 §

Asumisoikeusmaksu, jonka asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/90) tarkoitettu asumisoikeuden saaja suorittaa asumisoikeutta perustettaessa, ei ole saajansa veronalaista tuloa.

90 §

Verovelvollisella ei ole oikeutta vähentää

korkoa, joka on maksettu asuntotuotantolain 6 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdan nojalla myönnetystä lainasta.

146 a §

Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on oikeus tuloverosta tehtävään *asuntovähennykseen* seuraavin edellytyksin:

4) verovelvollinen on tehnyt asuntovähennyistä koskevan vaatimuksen ennen ensiasunnon käyttöönottovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä;

5) verovelvolliselle ei ole myönnetty lainaa asuntotuotantolain 6 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdan nojalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa. Lain 90 §:n 3 momenttia ja 146 a §:n 1 momentin 5 kohtaa ei sovelleta, jos laina on myönnetty asuntotuotantolain nojalla sellaisena kuin laki oli ennen 1 päivää tammikuuta 1991.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Ulla Puolanne*

L a k i

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 13 §:n 2 momentti, 33 §:n 1 momentti ja 146 a §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin viimeksi mainittu on 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1335/89), sekä

lisätään 78 §:ään uusi 2 momentti, 90 §:ään uusi 3 momentti ja 146 a §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Suomessa asuvaksi katsotaan myös Suomen ulkomaanedustuksessa palveleva Suomen kansalainen, joka on virka- tai työsuhteessa Suomen valtioon.

Suomessa asuvaksi katsotaan myös Suomen ulkomaanedustuksessa palveleva *lähetettyyn henkilöstöön kuuluva* Suomen kansalainen, joka on palvelussuhteessa Suomen valtioon.

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena. *Liiketoimintaa harjoittavaa kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena* kolmelta perittävän kuolinvuotta seuraavalta vuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

78 §

Asumisoikeusmaksu, jonka asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/90) tarkoitettu asumisoikeuden saaja suorittaa asumisoikeutta perustettaessa, ei ole saajansa veronalaista tuloa.

90 §

Verovelvollisella ei ole oikeutta vähentää korkoa, joka on maksettu asuntotuotantolain 6 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdan nojalla myönnetystä lainasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

146 a §

Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on oikeus tuloverosta tehtävään *asuntovähennyksen* seuraavin edellytyksin:

4) verovelvollinen on tehnyt asuntovähennystä koskevan vaatimuksen ennen ensiasunnon käyttöönottovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä.

4) verovelvollinen on tehnyt asuntovähennystä koskevan vaatimuksen ennen ensiasunnon käyttöönottovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä;

5) *verovelvolliselle ei ole myönnetty lainaa asuntotuotantolain 6 §:n 1 momentin 5 tai 6 kohdan nojalla.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa. Lain 90 §:n 3 momenttia ja 146 a §:n 1 momentin 5 kohtaa ei sovelleta, jos laina on myönnetty asuntotuotantolain nojalla sellaisena kuin laki oli ennen 1 päivää tammikuuta 1991.

